

Research on Women's Sport

Journal homepage: <https://rws.ssric.ac.ir/>

Research Article

Examining Factors Influencing the Social Mobility of Female Athletes: Emphasis on Sports Capacities

Arash Zarei¹, Shirin Zardoshtian^{*2}, Homayoun Abbasi³, Hossein Eydi⁴, Iugman Emamgholi⁵

1. PhD Student in Sports Management, Razi University, Kermanshah, Iran
2. Associate Professor in Sports Management, Razi University, Kermanshah, Iran
3. Associate Professor in Sports Management, Razi University, Kermanshah, Iran
4. Associate Professor in Sports Management, Razi University, Kermanshah, Iran
5. Assistant Professor, Sociology Department, University of Kurdistan

Received: 07/11/2024, Accepted: 10/07/2025, Online Published: 20/07/2025

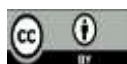
* Corresponding Author: Shirin Zardoshtian, E-mail: Sh.zardoshtian@razi.ac.ir

How to Cite: Zarei, A; Zardoshtian, Sh; Abbasi, H; Eydi, H; Emamgholi, I. Examining Factors Influencing the Social Mobility of Female Athletes: Emphasis on Sports Capacities. Research on Women's Sport, 2(7), 41-60. In Persian. Doi: 10.22089/rws.2025.17406.1033

Extended Abstract

Background and Purpose

This study aims to explore the multifaceted factors that shape and enhance social mobility among female athletes, particularly focusing on the role of sports capacities within this dynamic framework. As an applied research endeavor, it employs a descriptive survey methodology for robust data acquisition and analysis. The target statistical population encompasses all female athletes. Employing Cochran's formula to calculate the appropriate sample size under non-specific conditions, the study identified a requisite cohort of 384 participants for statistical validity. Data were meticulously gathered through a structured questionnaire crafted into two core sections. The initial portion captured detailed demographic data, including age, gender, marital status, educational level, and a spectrum of additional personal attributes. The subsequent segment delved into a comprehensive evaluation of factors instrumental in advancing social mobility among female athletes, placing special emphasis on sports-related capacities. The instrument design incorporated four distinct subscales with measurement anchored on a 7-point Likert scale to elicit nuanced participant responses. To assure face and content validity—a critical requirement for precision in measurement—the questionnaire underwent rigorous scrutiny and validation by a panel of seasoned sports management professors recognized as experts. Construct validity was established via exploratory factor analysis, ensuring the instrument's dimensional integrity. Furthermore, the questionnaire's reliability was authenticated by calculation of Cronbach's alpha coefficient, as independently ratified by Ghazar. An array of inferential statistical methodologies, notably exploratory factor analysis and path analysis, were employed to interrogate the data for meaningful patterns and relationships. Analytical procedures were executed using sophisticated software platforms—SPSS and AMOS version 23. Outcome metrics underscored that gender justice factors exerted the most substantial total impact on the enhancement of social mobility for

female athletes, with a quantified effect size of 0.59 within the model emphasizing sports capacities. Coinciding influential dimensions included behavioral factors (effect size 0.55), structural factors (0.56), and group factors (0.52). Internal component analysis accentuated the primacy of gender justice factors, which commanded the highest average rank of 12.7, further reinforcing their critical contribution to social mobility progression.

Methods

The study foregrounds the vibrant role that women's sports play in knitting social capital, which facilitates individual empowerment and bolsters self-esteem. However, it acknowledges that the pathways through which social mobility translates into tangible rewards transcend mere horizontal or lateral networking. Transformations into enhanced social capital streams—whether bridging, bonding, or sports capital—are subject to strict regulation and remain atypical within broader societal structures. Through an integrative review of extant literature coupled with primary empirical research, the analysis posits that sports may function as a potent vehicle for social mobility via key mechanisms such as income generation, employment advancement, academic achievement, and social prestige elevation. Crucially, the literature and empirical data converge on the observation that access to and outcomes from these opportunities remain unevenly distributed, revealing marked disparities and inequities. The central inquiry addresses the capacity of sport to serve as a conduit for social mobility across heterogeneous social cohorts. Furthermore, it interrogates the modalities and extents to which divergent forms of social mobility can be fostered through sustained engagement in sports. The publication 'Sport and Social Mobility: Crossing Borders' is referenced as part of this ongoing discourse, critically examining how sport may simultaneously facilitate and restrict upward mobility. Embedded in this theoretical context, our research rigorously investigates determinants influencing the advancements in social mobility among female athletes, with a regional emphasis on Iranian sports capacities. Methodologically, this research adopts a descriptive, survey-based framework geared toward applied outcomes. Encompassing the entire female athlete population in scope, sampling employed Cochran's formula to arrive at the 384-subject sample threshold. The data collection instrument comprised two integral sections: demographic indices and factors promoting social mobility improvement, particularly related to sports capacities, articulated across four subscales with responses quantified via a 7-point Likert format. To uphold methodological rigor, expert panels in sports management validated content and face validity, exploratory factor analysis substantiated construct validity, and reliability assessment via Cronbach's alpha attained endorsement from Ghazar. Data were analyzed through exploratory factor analysis and path modeling using SPSS and AMOS version 23.

Results

Application of Varimax rotation in exploratory factor analysis revealed retention of four factors with eigenvalues exceeding the canonical threshold of one, collectively accounting for 75.701% of total variable variance—a substantial proportion signifying model robustness. Correlational analysis evidenced significant interrelationships among latent constructs influencing social mobility among female athletes, focusing sharply on sports capacities. The highest inter-factor correlation featured group factors vis-à-vis gender justice ($r = 0.59$), while the lowest was situated between structural factors and gender justice ($r = 0.45$), delineating nuanced conceptual linkages. Importantly, gender justice exerted the strongest total effect size (0.59) on social mobility advancement metrics. Complementing this, behavioral factors (0.55), structural aspects (0.56), and group-based dynamics (0.52) also manifested significant effects on model indicators reflecting social mobility enhancement within the female athlete cohort. Average ranking of internal components within these factors highlighted gender justice as paramount, with a metric

value of 12.7, underscoring its pivotal governance over social mobility trajectories where sports capacities are concerned.

Conclusion

Findings prompt a nuanced perspective for decision-makers, cautioning against prioritization of rapid yet superficial outputs. Instead, an ethos emphasizing substantive engagement with impacted groups—such as persons with disabilities—is underlined. Within the sociological paradigm constructed for enhancing social mobility specifically among female athletes and tuned to Iranian sports capacities, accentuated attention toward gender justice and organizational justice dimensions emerges as indispensable for realizing profound and sustainable social advances.

Keywords: Social Mobility, Women, Sports.

Article Message

This research was conducted in strict adherence to all prevailing ethical prescriptions governing human subject investigations. Every stage conformed to approved standards, with participant confidentiality preserved and informed consent duly procured before involvement. Data was exclusively harnessed for bona fide research goals.

Authors' Contributions

- Conceptualization: Arash Zarei, Shirin Zardoshtian
- Data Collection: Homayoun Abbasi, Hossein Eydi
- Data Analysis: Lugman Emamgholi, Arash Zarei
- Manuscript Writing: Shirin Zardoshtian, Homayoun Abbasi
- Review and Editing: Hossein Eydi, Lugman Emamgholi
- Funding Responsibility: Arash Zarei
- Literature Review: Shirin Zardoshtian, Homayoun Abbasi
- Project Management: Arash Zarei
- Other Contributions: All authors contributed to the final manuscript approval.

Conflict of Interest

The authors report no conflicts of interest regarding this publication.

Acknowledgments

The authors gratefully acknowledge the invaluable cooperation of all participating professors, advisors, and peer reviewers who provided insightful scientific and methodological guidance integral to the study's success.

بررسی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش

آرش زارعی^۱ ID، شیرین زردشتیان^{۲*} ID، همایون عباسی^۳ ID، حسین عیدی^۴ ID، لقمان امامقلی^۵ ID

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

۲- دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

۳- دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

۴- دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

۵- استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه کردستان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۷، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۱۹، تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۰۴/۲۹

*نویسنده مسئول: شیرین زردشتیان، Email: Sh.zardoshtian@razi.ac.ir

How to Cite: Zarei, A; Zardoshtian, Sh; Abbasi, H; Eydi, H; Emamgholi, I. Examining Factors Influencing the Social Mobility of Female Athletes: Emphasis on Sports Capacities. *Research on Women's Sport*, 2(7), 41-60. In Persian. Doi: 10.22089/rws.2025.17406.1033

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش انجام شد. تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش جمع‌آوری اطلاعات، توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش شامل همه زنان ورزشکار بود. با توجه به حجم نمونه کوکران در شرایط نامشخص، ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شدند. در این تحقیق، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. بخش اول پرسشنامه شامل مشخصات فردی مانند سن، جنسیت، وضعیت تأهل، تحصیلات و... بود. بخش دوم حاوی پرسشنامه‌ای درباره عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش بود. این پرسشنامه در چهار خرده‌مقیاس دسته‌بندی شد و براساس مقیاس لیکرت هفت‌نقطه‌ای تنظیم شد. برای اطمینان از روایی صوری و محتوایی پرسش‌ها، از نظرات چندین نفر از اساتید مدیریت ورزشی دارای تخصص در این زمینه استفاده شد. اعتبار سازه پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل اکتشافی تأیید شد. پایایی پرسشنامه نیز با ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل آماری استنباطی، از تحلیل عامل اکتشافی و تحلیل مسیر استفاده شد. نرم‌افزارهای به کاررفته در این پژوهش، SPSS و AMOS نسخه ۲۳ بودند. نتایج نشان داد که عامل عدالت جنسیتی با اثر کلی ۰/۵۹ بیشترین تأثیر را بر عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش داشت. همچنین عوامل رفتاری با ۰/۵۵، عوامل گروهی با ۰/۵۲ و عوامل ساختاری با ۰/۵۶ تأثیر درخور توجهی بر شاخص‌های مرتبط داشتند. میانگین رتبه‌ای مؤلفه‌های درونی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، نشان داد که عامل عدالت جنسیتی با میانگین ۷/۱۲ مهم‌ترین عامل بود.

واژگان کلیدی: تحرک اجتماعی، زنان، ورزش.

مقدمه

یکی از ویژگی‌های دنیای امروز، دگرگونی‌ها و تحولات سریع است. این تغییرات، به‌ویژه در حوزه فکر و فرهنگ، بسیار پرشتاب‌اند (ریچاردسون و فلچر^۱، ۲۰۲۰). همچنین یکی از ویژگی‌های اساسی جامعه بشری در طول تاریخ، وجود نابرابری‌های اجتماعی است (زارع و همکاران، ۲۰۲۵). همواره گروهی از افراد به دلیل برخورداری از برخی ویژگی‌ها و امتیازات، در جایگاه بالاتری قرار گرفته‌اند. در مقابل، برخی به دلیل فقدان این ویژگی‌ها، در موقعیت پایین‌تری قرار داشته‌اند (پات و همکاران، ۲۰۲۲). نخستین نابرابری‌ها عمدتاً بر پایه ویژگی‌های جسمی و زیستی شکل گرفتند. افرادی که باهوش‌تر، قوی‌تر، زیباتر و سالم‌تر بودند، این بخت را داشتند که در جایگاه بالاتری قرار گیرند (هاشم‌زئی، ۲۰۲۰). به تدریج، این ویژگی‌های جسمی و زیستی به موضوعات دیگری همچون جنسیت، قومیت، مذهب، دارایی و... تعمیم یافت و نابرابری‌های گسترده‌ای میان انسان‌ها پدید آمد. جامعه‌شناسان برای توصیف این نابرابری‌ها از مفهوم قشربندی استفاده می‌کنند. آنان بر این باورند که نظام‌های برده‌داری، کاستی، رسته‌ای و طبقاتی چهار شکل عمده قشربندی هستند که در طول تاریخ در جوامع بشری ظهور کرده‌اند (مکنیل^۳، ۲۰۲۳). به طور طبیعی، همه انسان‌ها در وضعیت اجتماعی-اقتصادی از پیش تعیین‌شده‌ای که خارج از کنترل آن‌هاست، به دنیا می‌آیند. در نظام‌های برده‌داری، افراد امکان تغییر وضعیت خود را ندارند، اما در نظام طبقاتی، این امکان وجود دارد که افراد بتوانند جایگاه اجتماعی متولدشده در آن را تغییر دهند. از همین‌جا، مفهوم تحرک اجتماعی مطرح می‌شود. تحرک اجتماعی به جابه‌جایی افراد میان موقعیت‌های مختلف گفته می‌شود (درخشیده، ۲۰۲۲).

تحرک اجتماعی یکی از مهم‌ترین مفاهیمی است که با زندگی اجتماعی افراد ارتباط دارد (باقری و همکاران، ۲۰۲۲). این تحرک به تغییر وضعیت اجتماعی-اقتصادی فرد اشاره دارد؛ چه در مقایسه با والدین (تحرک بین‌نسلی) و چه در طول زندگی خود فرد (تحرک درون‌نسلی) (ماری و سانگ^۴، ۲۰۲۳).

تحرک اجتماعی شامل چهار شکل اصلی است (برین^۵، ۲۰۲۰): ۱. تحرک عمودی^۶، به معنای تغییر منزلت افراد از یک طبقه اجتماعی به طبقه‌ای دیگر که ممکن است صعودی یا نزولی باشد؛ ۲. تحرک افقی^۷، به معنای جابه‌جایی فرد از یک شغل به شغلی دیگر در همان سطح اجتماعی. شخصی که شغل خود را تغییر می‌دهد اما منزلت اجتماعی‌اش هیچ تغییری نمی‌کند، تحرک افقی را تجربه کرده است؛ ۳. تحرک بین‌نسلی که میان دو نسل اتفاق می‌افتد؛ برای مثال، زمانی که پسر یک راننده تاکسی در رشته پزشکی دانش‌آموخته شود، یا برعکس زمانی که پسر یک پزشک راننده تاکسی شود، تحرک اجتماعی بین‌نسلی صعودی یا نزولی روی داده است؛ ۴. تحرک درون‌نسلی، به معنای دگرگونی در منزلت اجتماعی یک فرد یا گروه در طول زندگی‌شان که ممکن است صعودی یا نزولی باشد (کلی^۷، ۲۰۲۲).

بسیاری از مؤسسات بین‌المللی به ورزش به‌عنوان ابزاری برای تحقق اهداف غیرورزشی نگاه می‌کنند. آن‌ها تأکید دارند که ورزش پدیده اجتماعی جهانی و گسترده‌ای است که در زندگی جوانان و بزرگسالان اعم از زن و مرد ریشه دارد؛ بنابراین ورزش نباید صرفاً به‌عنوان محصولی از جامعه ما دیده شود؛ بلکه باید آن را به‌مثابه موتور محرک در نظر گرفت (توحیدی و همکاران، ۲۰۲۲).

-
1. Richardson & Fletcher
 2. Pott
 3. Mcneil
 4. Mare & Song
 5. Breen
 6. Vertical mobility
 7. Kelley

آمارهای مربوط به تنبلی اجتماعی و نشانگرهای آن، همراه با میزان کم تحرک اجتماعی صعودی و روند روبه رشد عوامل خطرآفرین آن، از مسائل مهم جامعه امروز ایران محسوب می شود (هاشم زئی، ۲۰۲۰)؛ بنابراین اگر به جامعه با دیدی سیستماتیک بنگریم یعنی جامعه‌ای که در آن تمامی نهادها و سازمان‌ها در رسیدن به اهداف آن مؤثرند، در این صورت خواهیم دید که روابطی عمیق و پیچیده میان نهادها و سازمان‌های آن وجود دارد. هرکدام از این نهادها به نحوی در تحقق اهداف جامعه نقش دارند، اما سهم همه نهادها به یک میزان نیست و برخی تأثیر بسزایی دارند (مونتا کوت^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). در این میان، صنعت ورزش به دلیل عملکردهای متعدد و متنوع خود، ازجمله آگاه‌سازی شهروندان، فراهم کردن زمینه لازم برای رشد دانش و توسعه اقتصادی و اجتماعی، یکی از مهم‌ترین مسائل در کشورهای مختلف شده است (هولگند^۲ و همکاران، ۲۰۲۲)

بنابراین شکی نیست که امروزه ورزش پدیده جهانی (چراپورات^۳ و همکاران، ۲۰۲۴) و یکی از صنایع بزرگ و مهم در دنیا شده است. افراد زیادی در سراسر جهان در این حوزه مشغول به کار هستند که آن را به صنعت بزرگ و موفق تبدیل کرده است؛ تا جایی که ۲/۵ درصد از تجارت جهانی را به خود اختصاص داده است (عاشقی و همکاران، ۲۰۲۳). امروزه ورزش حتی تا عمق نهادهای اجتماعی گوناگون ازجمله خانواده، مدرسه، شهرداری و بخش‌های خصوصی نفوذ کرده و با حضور در رسانه‌های بزرگ و همگانی، یکی از بزرگ‌ترین پدیده‌های اجتماعی قرن معاصر شده است. نقش ورزش از جنبه‌های اجتماعی، روانی، فرهنگی و جسمانی در جهان انکارناپذیر است. از سوی دیگر، رویدادها و فعالیت‌های ورزشی تأثیر چشمگیری بر فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارند (لادویگ^۴ و همکاران، ۲۰۲۴). این تأثیر تاحدی است که حکومت‌های ملی و مجامع بین‌المللی با تشکیل وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مرتبط در سطح ملی، و نهادها و انجمن‌های تخصصی در سطح بین‌المللی، توجه ویژه‌ای به ورزش دارند و از نقش و جایگاه آن در راستای توسعه به‌خوبی بهره می‌برند. شاید دلیل اصلی توجه به ورزش را در نفوذپذیری آن بتوان یافت. محبوبیت ورزش و علاقه عمومی به آن سبب شده است تا در هر حوزه‌ای که وارد می‌شود، مهم و اثرگذار جلوه کند. رابطه ورزش با مقولاتی چون توسعه پایدار، توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، صلح، مشارکت، محیط‌زیست و...، تأثیرات عمیقی بر جوامع معاصر داشته است. ورزش و مسابقات آن ازجمله بازی‌های المپیک و جام جهانی، نماد بارز جهانی‌شدن در عصر حاضر محسوب می‌شود. این رویدادها، فرهنگ‌ها و ادیان مختلف با ارزش‌های گوناگون و گاه متضاد را در کنار هم قرار می‌دهند و زمینه رقابتی صلح‌آمیز را فراهم می‌کنند. این پدیده فرایندی است که فرد، جامعه، نظام بین‌المللی و نوع بشر را در بر می‌گیرد؛ از این حیث، هر فرهنگ همراه با اخلاقیات و ارزش‌های خاص خود، در شهرها، محلات و جوامع مختلف مکان ویژه‌ای می‌یابد (منوچهری و همکاران، ۲۰۲۴).

با توجه به ارزش روزافزون ورزش به‌عنوان ابزاری برای سلامت جسم، نشاط روح و پرکردن اوقات فراغت، اهمیت تمرکز علمی و پژوهشی بر ورزش که امروزه به صنعت بزرگی تبدیل شده است، هرچه بیشتر نمایان می‌شود (ملائی، ۲۰۱۸). ورزش زنان در سده اخیر دستخوش تحول شده است، دیدگاه‌های سنتی در این زمینه تغییر یافته‌اند و فرصت‌های بیشتری برای زنان به‌منظور پرداختن به ورزش فراهم شده است. در گذشته‌های دور، ورزش بانوان عمدتاً به شکل ورزش‌های سنتی و بازی‌های محلی وجود داشت، اما با شکل‌گیری بازی‌های المپیک نوین، فرصت‌های مناسبی برای پرداختن به ورزش‌های مدرن در اختیار بانوان قرار گرفت. توسعه و گسترش سازمان‌های ورزشی بین‌المللی ضرورت ایجاد

-
1. Montacute
 2. Höglund
 3. Cherappurath
 4. Ladwig

جاذبه و فرصت برای فعالیتهای ورزشی بانوان را ملموس و ضروری کرده است. منشور کمیته بین‌المللی المپیک تأکید ویژه‌ای بر ایجاد فرصت‌های برابر ورزشی برای زنان و مردان دارد. همچنین فدراسیون‌های بین‌المللی که قصد دارند از سوی کمیته بین‌المللی المپیک به رسمیت شناخته شوند، موظف‌اند اساسنامه خود را مطابق با منشور المپیک تنظیم کرده و اصل نبود تبعیض نژادی، جنسیتی و مذهبی را رعایت کنند تا فرصت‌های برابر برای تمامی افراد فراهم شود (مک‌گاورن^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). ورزش در فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی، ابزار آموزشی مؤثری برای رشد و پیشرفت شخصیت فردی و اجتماعی است و عاملی تأثیرگذار بر سلامتی جسمی و روحی محسوب می‌شود. ورزش همچنین می‌تواند وسیله‌ای برای توانمندسازی دختران و زنانی باشد که به دلیل جنسیت خود، در فرهنگ‌های مختلف از مشارکت در ورزش و بهره‌مندی از مزایای جسمانی، روانی و اجتماعی آن محروم شده‌اند. برنامه‌های ورزشی می‌توانند با مقابله با تفکرات غلط درباره شایستگی زنان، در کاهش تبعیض و تقویت نقش اجتماعی آنان مؤثر باشند (تقوی سنگدهی و همکاران، ۲۰۲۴). هدف تحرک اجتماعی، تغییر جایگاه فرد در نظام قشربندی اجتماعی است. این تحرک ممکن است صعودی (یعنی فرد از یک جایگاه اجتماعی به مقام بالاتر ترقی کند) یا نزولی (یعنی از جایگاه اجتماعی خود به موقعیتی پایین‌تر سقوط کند) باشد.

نمونه‌ای از تحرک صعودی در ورزش، ورزشکاری است که از سطح آماتوری به ورزش حرفه‌ای راه می‌یابد، یا از یک باشگاه گمنام به باشگاهی شناخته‌شده منتقل می‌شود؛ زیرا موفقیت‌های ورزشی جایگاه اجتماعی او را تقویت می‌کنند. این موفقیت‌ها نیز تعمیم‌پذیر هستند؛ یعنی ورزشکار می‌تواند با استفاده از روابط و فرصت‌هایی که موفقیت‌های ورزشی برایش ایجاد کرده‌اند، به مقام، شغل یا ثروتی دست یابد که رسیدن به آن بدون پایگاه ورزشی جدید برای او ممکن نبود. درمقابل، نمونه‌ای از تحرک نزولی در ورزش، ورزشکاری حرفه‌ای است که به علت بالا رفتن سن یا آسیب‌دیدگی، دچار کاهش عملکرد ورزشی می‌شود. این تحرک نزولی می‌تواند منجر به سقوط جایگاه شغلی، ورزشی یا کاهش درآمد شود؛ البته تحقیقات نشان داده‌اند که در عرصه ورزش، تحرک صعودی به مراتب بیشتر از تحرک نزولی روی می‌دهد (کریشنا و هاگلوند^۲، ۲۰۰۸).

به باور شفر (۲۰۰۵)، ورزشکارانی که از طبقات پایین اجتماعی یا اقلیت‌ها برخاسته‌اند و عملکرد ورزشی خوبی دارند، می‌توانند از موقعیت ورزشی خود برای بهبود جایگاه اجتماعی‌شان بهره ببرند (اسپایچ^۳ و همکاران، ۲۰۱۳). اسپایچ و همکاران (۲۰۰۹) در پژوهش خود با عنوان «ورزش به عنوان وسیله‌ای برای تحرک اجتماعی و تنظیم جوانان محروم شهری» بیان کردند که برنامه‌های مداخله اجتماعی مبتنی بر ورزش به عنوان ابزارهای بالقوه‌ای برای ایجاد اشکال مختلف سرمایه در نظر گرفته می‌شوند. این برنامه‌ها می‌توانند مزایای ویژه‌ای ایجاد کنند که عوامل اجتماعی را قادر سازند تا موقعیت اجتماعی خود را بهبود بخشند. کریمی و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی درباره تبیین جامعه‌شناختی الگوی توسعه اجتماعی مبتنی بر توسعه ورزش، دریافتند که تحولات جهانی بر قوانین ورزش بین‌الملل تأثیرگذار است. همچنین قوانین ورزش بین‌الملل و روندهای اجتماعی می‌توانند بر فرهنگ ورزش کشور تأثیر داشته باشند. درنهایت، نتایج نشان داد که فرهنگ ورزش کشور بر توسعه ورزش و توسعه ورزش بر توسعه اجتماعی تأثیر دارد. همچنین برازش مدل از مقدار قابل‌قبولی برخوردار بود. ماری و سانگ (۲۰۲۳) در پژوهش خود با عنوان «تحرک اجتماعی در چند نسل: پژوهش در قشربندی اجتماعی» به این نتیجه رسیدند که تحرک اجتماعی تأثیرات چندنسلی دارد؛ به گونه‌ای که ویژگی‌های خویشاوندان در سه یا چند نسل به یکدیگر مرتبط می‌شوند. این اثرات شامل تأثیرات مستقیم ویژگی‌های اجتماعی-

1. McGovern
2. Krishna & Haglund
3. Sepaj

اقتصادی پدربزرگ و مادربزرگ بر نوه‌ها، تأثیرات نسل‌های دورتر و ویژگی‌های خانوادگی است که در گذشته مزیت یا محدودیت‌هایی داشته است. پات و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهش خود با عنوان «تولید مسیرهای موفقیت: دیدگاه‌های جدید در مورد تحرک اجتماعی» دریافتند که سازمان‌ها و کسب‌وکارهای جدید می‌توانند افراد را برای بهبود تحرک اجتماعی در سطح عمودی ارتقا دهند. همچنین نبود خلاقیت در کسب‌وکار منجر به شکل‌گیری تحرک افقی می‌شود. ریچاردسون و فلچر (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «رویدادهای توسعه ورزش اجتماعی، سرمایه اجتماعی و تحرک اجتماعی: مطالعه موردی مسابقات لیگ برتر و مردان جوان سیاه‌پوست و قومیتی در انگلستان» به این نتیجه رسیدند که مسابقات لیگ برتر در ایجاد سرمایه اجتماعی مؤثر است و توانمندسازی فردی و افزایش خودباوری را به همراه دارد؛ با این حال، فرصت‌های استفاده از این سرمایه برای پاداش‌های شخصی به شبکه‌های افقی و تحرک محدود می‌شود. علاوه بر این، تبدیل این سرمایه به اشکال دیگر از جمله پل‌سازی، پیوند و سرمایه ورزشی، به طور بسیار تنظیم‌شده و استثنایی انجام می‌شود.

بنابراین ورزش بانوان نقش مهمی در ایجاد پیوند سرمایه اجتماعی دارد و می‌تواند به توانمندسازی فردی و افزایش خودباوری منجر شود؛ با این حال، فرصت‌ها برای بهره‌برداری از تحرک‌های اجتماعی به‌منظور دستیابی به پاداش‌های شخصی محدود نیست. همچنین تبدیل تحرک‌های اجتماعی به اشکال دیگر از جمله پل‌سازی، پیوند و سرمایه ورزشی، بسیار تنظیم‌شده و استثنایی است. بررسی ادبیات پژوهشی نشان می‌دهد که در ورزش، فرصت‌هایی برای تحرک اجتماعی وجود دارد؛ این فرصت‌ها از طریق مکانیسم‌های کلیدی همچون درآمد، موقعیت شغلی، پیشرفت تحصیلی و اعتبار اجتماعی ایجاد می‌شوند؛ با این حال، داده‌ها نشان می‌دهند که این فرصت‌ها و مسیرهای پیشرفت به طور مساوی میان افراد توزیع نشده‌اند. این موضوع پرسش‌هایی اساسی را برای محقق مطرح می‌کند؛ از جمله اینکه آیا ورزش می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای تحرک اجتماعی گروه‌های مختلف عمل کند؟ اشکال مختلف تحرک اجتماعی از طریق مشارکت ورزشی چگونه و تا چه اندازه ایجاد می‌شوند؟ ورزش و تحرک اجتماعی، عبور از مرزهای این پرسش‌ها را با بررسی انتقادی راه‌هایی مطالعه می‌کند که ورزش تحرک اجتماعی روبه‌بالا را تسهیل یا مهار می‌کند؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش در ایران، انجام شد.

روش پژوهش

این پژوهش با هدف بررسی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش انجام شد. تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش جمع‌آوری اطلاعات، توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش شامل همه زنان ورزشکار بود. با توجه به حجم نمونه کوکران در شرایط نامشخص، ۳۸۴ نفر به‌عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شدند. در این تحقیق، از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. بخش اول پرسشنامه شامل مشخصات فردی مانند سن، جنسیت، وضعیت تأهل، تحصیلات و... بود. بخش دوم حاوی پرسشنامه‌ای درباره عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش بود. این پرسشنامه در چهار خرده‌مقیاس دسته‌بندی شد و براساس مقیاس لیکرت هفت‌ارزشی تنظیم شد. برای اطمینان از روایی صوری و محتوایی پرسش‌ها، از نظرات چندین نفر از اساتید مدیریت ورزشی دارای تخصص در این زمینه استفاده شد. اعتبار سازه پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل اکتشافی تأیید شد. پایایی پرسشنامه نیز با ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل آماری استنباطی، از تحلیل عامل اکتشافی و تحلیل مسیر استفاده شد. نرم‌افزارهای به‌کاررفته در این پژوهش، SPSS و AMOS نسخه ۲۳ بودند.

نتایج

به منظور بررسی نیازهای شناسایی شده از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. همچنین برای ارزیابی کفایت نمونه برداری در تحلیل عاملی، از آزمون کایزر-می-پر-الکین بهره گرفته شد. نتایج این آزمون در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱- نتایج آزمون کایزر-می-پر-الکین
Table 1- Results of Kaiser-Meyer-Elkin test

شاخص KMO	0.901
KMO indicator	

همان طور که نتایج جدول (۱) نشان می دهد، شاخص آزمون کایزر-می-پر-الکین برابر با ۰/۹۰۱ است. با توجه به اینکه هرچه مقدار این شاخص به عدد ۱ نزدیک تر باشد، نشان دهنده سطح بالای مناسب بودن نمونه گیری است، نتیجه گرفته می شود که داده های مدنظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند. برای بررسی همبستگی گویه های مطالعه شده از آزمون بارتلت استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲- نتایج آزمون بارتلت
Table 2- Results of Bartlett test

تقریبی از آماره کای دو	2301.045
Approximation of the chi-square statistic	
سطح معناداری	*0.001
Significance level	

* سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵

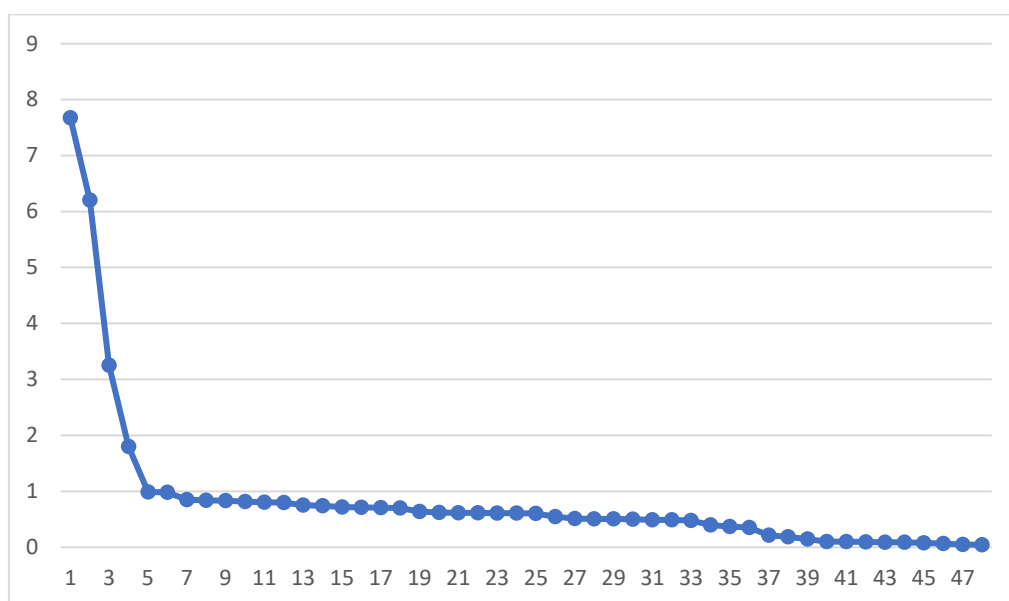
* Significance level less than 0.05

همان طور که نتایج آزمون بارتلت نشان می دهد، با توجه به کوچک بودن سطح معناداری (کمتر از ۰/۰۵)، فرض شناخته بودن ماتریس همبستگی رد می شود؛ بنابراین نتیجه گرفته می شود که انجام تحلیل عاملی برای داده های این تحقیق کاملاً مناسب است. در قسمت بعدی، عوامل از میان گویه های پرسش نامه استخراج می شوند. نتایج واریانس های تشریح شده در جدول (۳) ارائه شده است.

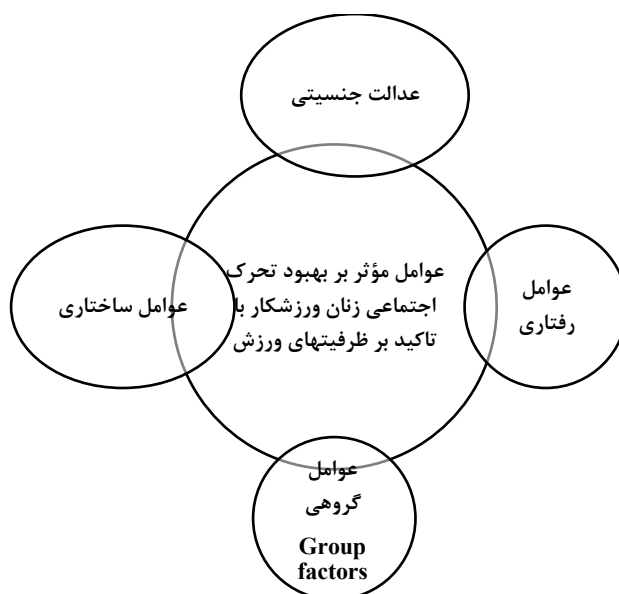
جدول ۳- نتایج واریانس های تشریح شده
Table 3- Results of explained variances

عوامل	ارزش ویژه	درصدی از واریانس ها	درصد تجمعی
Factors	Eigenvalue	Percentage of variances	Cumulative percentage
عوامل رفتاری Behavioral factors	7.675	30.700	30.700
عوامل ساختاری Structural factors	6.203	24.811	55.511
عوامل گروهی Group factors	3.250	13.000	68.511
عدالت جنسیتی Gender justice	1.798	7.191	75.701

با توجه به نتایج جدول (۳) مشخص می‌شود که پس از انجام چرخش واریماکس که به‌منظور بهتر مشخص‌شدن بار عاملی صورت گرفته است، چهار عامل دارای مقادیر ویژه بیشتر از ۱ بودند و در تحلیل باقی می‌مانند. همچنین براساس ستون درصد تجمعی، این چهار عامل قادرند ۷۵/۷۰۱ درصد از تغییرپذیری (واریانس) متغیرها را توضیح دهند. نمودار اسکری در شکل (۱) این موضوع را به‌وضوح نشان می‌دهد.

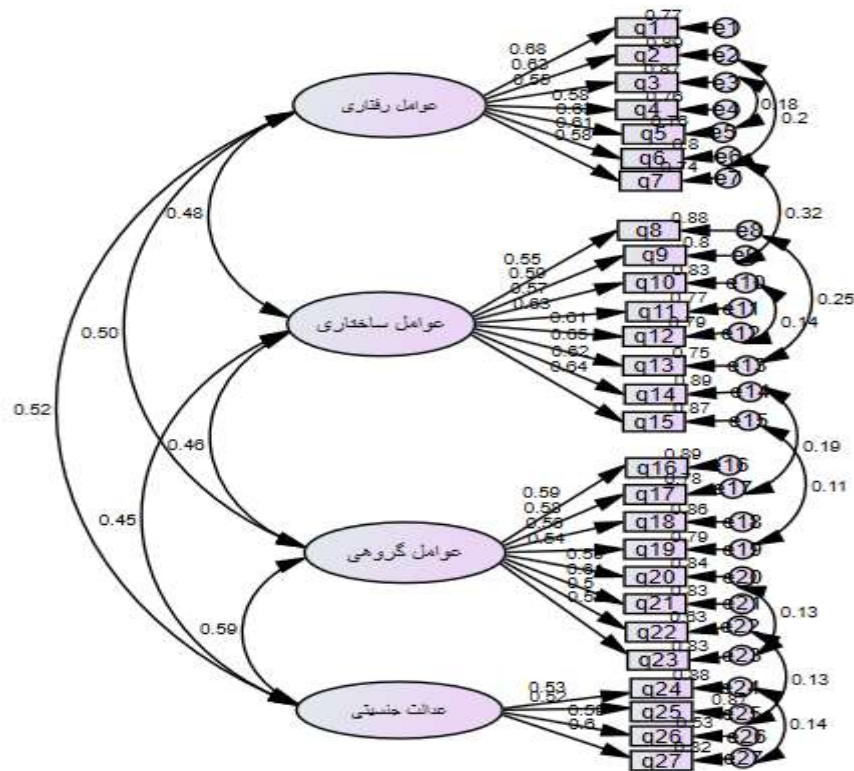

شکل ۱- نمودار اسکری استخراج
Figure 1- Extraction scree chart

شکل ۲- شاخص‌های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیتهای ورزش
Figure 2- Indicators of factors affecting the improvement of social mobility of female athletes, with an emphasis on sports capacities

نتایج تحلیل عامل اکتشافی نشان می‌دهد که سؤالات ۱ تا ۷ مربوط به گویه عوامل رفتاری هستند؛ سؤالات ۸ تا ۱۵ به گویه عوامل ساختاری اختصاص دارند؛ سؤالات ۱۶ تا ۲۳ به گویه عوامل گروهی مرتبطند؛ سؤالات ۲۴ تا ۲۷ مربوط به گویه عدالت جنسیتی هستند.

شکل ۳- روابط میان متغیرهای عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش
Figure 1- Relationships between variables and factors affecting the improvement of social mobility of female athletes, with emphasis on sports capacities

جدول ۴- رابطه میان متغیرهای عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های

ورزش

Table 4- The relationship between variables and factors affecting the improvement of social mobility of female athletes, with an emphasis on sports capacities

مقدار r	متغیرها
r-value	Variables
0.48	عوامل ساختاری Structural factors
0.50	عوامل گروهی Group factors
0.52	عدالت جنسیتی Gender justice
0.46	عوامل گروهی Group factors
	عوامل رفتاری Behavioral factors
	عوامل ساختاری Structural factors

جدول ۴- رابطه میان متغیرهای عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش

Table 4- The relationship between variables and factors affecting the improvement of social mobility of female athletes, with an emphasis on sports capacities

مقدار r r-value	متغیرها Variables
0.45	عدالت جنسیتی Gender justice
0.59	عوامل گروهی Group factors
	↔
	عدالت جنسیتی Gender justice

نتایج مدل تحقیق نشان می‌دهد که میان مؤلفه‌های شاخص‌های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش، همبستگی معناداری وجود دارد. بیشترین همبستگی مربوط به عوامل گروهی و عدالت جنسیتی با ضریب ۰/۵۹ است؛ در حالی که کمترین همبستگی بین عوامل ساختاری و عدالت جنسیتی مشاهده می‌شود که دارای ضریب ۰/۴۵ است. برای بررسی تأثیر هریک از عوامل از آزمون تحلیل مسیر استفاده شد. به‌منظور بررسی فرضیه‌های مدل تحقیق از رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری بهره گرفته شد. برآوردهای مربوط به شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل در شکل‌ها و جداول زیر گزارش شده است. هم‌خطی چندگانه: برای بررسی هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین در مدل‌های معادلات ساختاری، از مقادیر مربوط به دو شاخص VIF و Tolerance استفاده شد.

جدول ۵- برآورد شاخص‌های هم‌خطی چندگانه در مدل معادله ساختاری

Table 5- Estimation of multiple collinearity indices in the structural equation model

VIF	Tolerance	متغیر Variable
1.884	0.689	عوامل رفتاری Behavioral factors
1.598	0.589	عوامل ساختاری Structural factors
1.892	0.650	عوامل گروهی Group factors
1.562	0.714	عدالت جنسیتی Gender justice

براساس مقادیر برآوردشده در جدول (۵) یعنی مقدار شاخص Tolerance بیشتر از ۰/۴۰ و مقدار شاخص VIF کمتر از ۲/۵ می‌توان گفت که هم‌خطی چندگانه مربوط به متغیرهای مستقل پژوهش در وضعیت نامطلوبی قرار ندارد؛ بنابراین پیش‌فرض نبود هم‌خطی چندگانه در ارتباط با این متغیرها برقرار است.

جدول ۶- اثرات متغیرهای تحقیق

Table 6- Effects of research variables

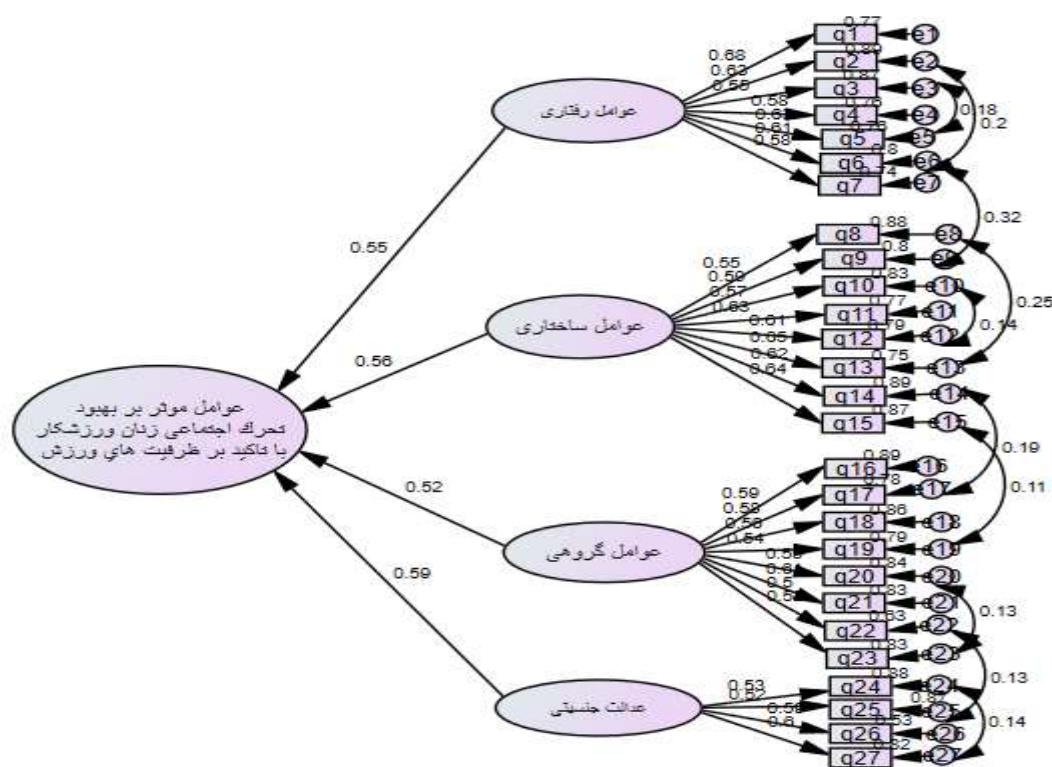
اثر کلی Overall effect	اثر غیرمستقیم Indirect effect	اثر مستقیم Direct effect	متغیرها Variables
0.66	ندارد No	0.55	عوامل رفتاری Behavioral factors
0.78	ندارد No	0.56	عوامل ساختاری Structural factors
0.63	ندارد No	0.52	عوامل گروهی Group factors
0.64	ندارد No	0.59	عدالت جنسیتی Gender justice

همان طور که جدول (۶) نشان می‌دهد، عوامل عدالت جنسیتی با اثر کلی ۰/۵۹، بیشترین تأثیر را بر عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش دارند. همچنین عوامل رفتاری با ضریب ۰/۵۵، عوامل گروهی با ضریب ۰/۵۲ و عوامل ساختاری با ضریب ۰/۵۶، بر شاخص‌های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش تأثیرگذار هستند. شکل (۲) مدل نهایی تحقیق حاضر را به نمایش گذاشته است. همچنین براساس جدول (۷)، مدل تحقیق به طور کلی با توجه به شاخص‌های برازش نیکویی، مدل مناسبی را ارائه می‌دهد. در شکل (۳) تأثیرات متغیرها بر شاخص‌های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش نمایش داده شده است.

جدول ۷- برازش مدل شاخص‌های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش

Table 7- Fitting the model of indicators of factors affecting the improvement of social mobility of female athletes, with emphasis on sports capacities

NFL	AGFI	GFI	CFI	RSME A	X2/df	Df	Chi-square (X2)	
0.943	0.936	0.984	0.952	0.045	1.004	381	209.845	میزان Amount
بیشتر از 0.90	بیشتر از 0.90	بیشتر از 0.90	بیشتر از 0.90	کمتر از 0.05	کمتر از 3	کوچک‌تر از صفر نباشد		ملاک Criteria
برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	برازش مطلوب	تفسیر Interpretation
Acceptable fit	Acceptable fit	Acceptable fit	Acceptable fit	Acceptable fit	Acceptable fit	Acceptable fit	Acceptable fit	

شکل ۳- اثر مؤلفه های متغیرهای شاخص های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت های ورزش

Figure 3- The effect of the components of the variables of the indicators of the factors affecting the improvement of the social mobility of female athletes, with an emphasis on sports capacities

جدول ۸- اولویت بندی شاخص های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت های ورزش

Table 8 - Prioritization of indicators of factors affecting the improvement of social mobility of female athletes, with emphasis on sports capacities

Sig	Df	Chi-Square	میانگین رتبه ای Grade point average	عوامل Factors	اولویت Priority
0.001	3	8.12	6.89	عوامل رفتاری Behavioral factors	2
			7.01	عوامل ساختاری Structural factors	1
			6.55	عوامل گروهی Group factors	4
			7.12	عدالت جنسیتی Gender justice	3

همان گونه که جدول (۸) براساس نتایج استخراج شده از آزمون فریدمن نشان می دهد، با توجه به میانگین رتبه ای مؤلفه های درونی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت های ورزش، عوامل عدالت جنسیتی با میانگین ۷/۱۲، مهم ترین مؤلفه شناخته شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش انجام شد. نتایج نشان داد که عوامل عدالت جنسیتی با اثر کلی ۰/۵۹، بیشترین تأثیر را بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار دارند. همچنین عوامل رفتاری با ضریب ۰/۵۵، عوامل گروهی با ضریب ۰/۵۲، عوامل ساختاری با ضریب ۰/۵۶، بر شاخص‌های عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش، تأثیرگذار هستند. افزون بر این، میانگین رتبه‌ای مؤلفه‌های درونی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار نشان داد که عوامل عدالت جنسیتی با میانگین ۷/۱۲، مهم‌ترین مؤلفه شناخته شده‌اند.

گیلیانوتی^۱ و همکاران (۲۰۰۴) در تحقیق خود با عنوان «حقوق بشر، جهانی‌سازی و آموزش و پرورش جهت‌دار: مطالعه موردی ورزش» بیان کردند که به‌منظور توسعه سرمایه‌های انسانی در ورزش، باید فرصت‌های مناسبی برای زنان به‌منظور مشارکت در تصمیم‌گیری فراهم شود. این امر شامل شناسایی و حل تعارض‌ها در روابط کاری، ترغیب افراد به آرمان‌خواهی، ایجاد روابط مبتنی بر احترام و اعتماد متقابل و فراهم‌سازی فرصت‌های توسعه جنبه‌های مختلف سرمایه انسانی، به‌ویژه از طریق فعالیت‌های داوطلبانه در حوزه مربیگری و آموزش است. آن‌ها معتقد هستند، اگر سازمانی این اقدامات را انجام دهد، برای سرمایه‌گذاری آژانس‌های کمکی جذاب‌تر به نظر خواهد آمد. چنین سازمان‌هایی می‌توانند فرصت‌های بهتری برای توسعه سرمایه‌های انسانی خود، از طریق ارتباط میان ویژگی‌های اشکال مختلف روابط اجتماعی و منابع مرتبط با آن‌ها ایجاد کنند (موزس و روسسکی^۲، ۲۰۲۱).

لاوسون و همکاران (۲۰۰۵) به پنج تأثیر مهم برنامه‌های ورزشی، تمرینات و فعالیت بدنی بر جامعه اشاره کردند: (۱) ایجاد و تقویت ارتباطات اجتماعی، (۲) توسعه هویت‌های جمعی، (۳) بهبود سلامت افراد جامعه از طریق ایجاد محیطی سالم و نشاط‌بخش، (۴) دستیابی به سطح بالاتری از رفاه و (۵) توسعه سرمایه انسانی. آن‌ها تأکید کردند که کلید دستیابی به این مزایا، متخصصان حرفه‌ای هستند که برنامه‌هایی را تدوین می‌کنند که سبب توسعه مهارت‌های فردی و در نهایت بهبود جامعه می‌شود. همچنین به دلیل نبود هدف‌گذاری مشخص در عرصه ورزش، ارزیابی توسعه سرمایه انسانی با چالش‌هایی روبه‌روست (بنکورتی^۳، ۲۰۲۴).

اسکولنکوف و همکاران (۲۰۱۶) در مقاله‌ای با عنوان «رویدادهای ویژه برای دستیابی به برنامه‌های ورزش برای توسعه» شیوه‌هایی را بررسی کردند که از حضور فعال جوانان در برنامه‌های مدیریت پایدار و غیرمستقیم برای توسعه جامعه در مناطق محروم بهره می‌برد. جوانان در این برنامه‌ها به‌عنوان کارشناسان فرهنگی، رهبران، راهنمایان و پدیدآورندگان همدلی در محیط‌های کوچک مشارکت داشتند. محققان نقش جوانان را در موفقیت برنامه‌های سازمانی برای توسعه، کلیدی ارزیابی و تأکید کردند که افراد در حین اجرای این برنامه‌ها، قابلیت‌های منحصربه‌فردی از خود نشان دادند که آن‌ها را قادر می‌ساخت در محیط‌های اجتماعی و فرهنگی به نیازهای جامعه پاسخ دهند. با وجود فراگیری گفتمان مثبت «توسعه از طریق ورزش» (گیمار^۴، ۲۰۲۰)، ریس و ویرا (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «ورزش؛ ابزاری برای توسعه کشورهای درحال توسعه» به چالش‌های مدیریتی این برنامه‌ها پرداختند. آن‌ها سه موضوع اصلی را که در طول تجزیه و تحلیل مسائل مرتبط با مدیریت این برنامه‌ها مشخص شد، شناسایی کردند: همکاری، اهداف متضاد، مشارکت جامعه.

-
1. Giulianotti
 2. Moses & Ruseski
 3. Benkorti
 4. Gemar

نتایج این تحقیق نشان داد که برنامه‌های توسعه از طریق ورزش می‌توانند در محیط‌های ناپایدار و ناامیدکننده تأثیرگذار باشند (موتز^۱، ۲۰۲۱).

ویجایا^۲ و همکاران (۲۰۲۳) نیز اعتقادی مشابه دارند و اعلام می‌کنند که محدودیت‌های زیادی در ارتقای مهارت‌های زندگی ورزشکاران جوان وجود دارد، اما این به معنای ناتوانی جوانان در کسب مهارت از طریق ورزش نیست. با امید به تسریع روند تبدیل افراد به شهروندانی مسئول و فعال با ویژگی‌های ارزشمند، بسیاری از سازمان‌های مرتبط با جوانان تلاش‌های خود را بر ارائه فرصت‌های یادگیری برای تشویق مشارکت مدنی مردم متمرکز کرده‌اند. بسیاری از این سازمان‌ها به صورت فعال در رسانه‌های اجتماعی حضور دارند تا به اهداف خود دست یابند. رسانه‌های اجتماعی ظرفیت ترویج این فرصت‌ها را دارند و درنهایت با ایجاد ارتباط با جوانان، توسعه مثبت مشارکت‌کنندگان را تسهیل می‌کنند. با توجه به اهمیت و گستردگی رسانه‌های اجتماعی در میان جوانان، درک نحوه استفاده از آن‌ها به‌عنوان ابزاری برای رشد، بسیار مهم است؛ بنابراین براساس چارچوب توسعه تحرک اجتماعی، آلمیدا^۳ و همکاران (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای مروری، نقش ورزش را در توسعه جوانان از منظر شایستگی، اعتمادبه‌نفس، ارتباط، شخصیت، همدلی و همکاری بررسی کردند. یافته‌های این تحقیق بر نقش حیاتی رسانه‌های اجتماعی در پرورش تحرک اجتماعی و مشارکت مدنی جوانان در آینده تأکید دارد همچنین با وجود سلطه رسانه‌های مجازی، همچنان می‌توان به برنامه‌های مداخله‌ای اعتماد کرد. برنامه‌های مداخله‌ای که رفتارهای تحرک اجتماعی را تقویت می‌کنند، ممکن است راه‌حل‌های مؤثرتری برای چالش‌های افراد نسبت به برنامه‌هایی که صرفاً درصدد جلوگیری از رفتارهای ناسازگار هستند، ارائه دهند.

کوچانک^۴ و همکاران (۲۰۲۰) به این نتیجه رسیدند که برنامه‌های توسعه تحرک اجتماعی، اثرات مهم و مثبت بر ارتقای مهارت‌های شغلی و خودکارآمدی حرفه‌ای دارند. لین^۵ و همکاران (۲۰۱۸) با رویکردی کیفی، داده‌های حاصل از تجربیات جوانان آسیایی را در برنامه‌های توسعه جوانان بررسی کردند. ویژگی‌هایی که توسط شرکت‌کنندگان به‌عنوان تجارب مثبت و مهم معرفی شدند، ازجمله فراوانی فرصت‌های توسعه مهارت، مشارکت فعال، فضای ترویج هنجارهای اجتماعی مثبت و فرهنگ سازمانی حمایت‌کننده، با ویژگی‌های کلیدی ادبیات برنامه‌های توسعه تحرک اجتماعی سازگار هستند. محققان در زمینه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی، رشد مثبت را مشاهده کردند و جنبه‌های مختلف رشد مانند هویت، روابط بین‌فردی، مهارت‌های زندگی عملی، رفتارهای سالم، انتخاب حرفه‌ای و مشارکت مدنی را گزارش کردند (لوور هوپ^۶، ۲۰۲۱).

اتکال و آگانز^۷ (۲۰۲۰) در تحلیلی درباره توسعه تحرک اجتماعی از طریق اوقات فراغت، حوزه‌های داخلی و اجتماعی/بین‌فردی تجارب یادگیری را که ممکن است با توسعه مثبت جوانان مرتبط باشد، بررسی کردند. براساس نتایج، عوامل داخلی شامل کار اکتشافی برای شکل‌گیری هویت و توسعه نوآوری و خودتنظیمی عاطفی است. درمقابل، عوامل رشد اجتماعی و بین‌فردی شامل ایجاد روابط و دانش همکاری، کار گروهی و مهارت‌های اجتماعی و نیز اتصال به شبکه‌های بزرگ به‌عنوان سرمایه اجتماعی می‌شود. این حوزه‌های یادگیری، برخی از فرایندهایی را شکل می‌دهند که طی آن نوجوانان از طریق مشارکت در برنامه‌های ساخت‌یافته به نتایج مثبت رشد دست می‌یابند.

-
1. Mutz
 2. Wijaya
 3. Almeida
 4. Kochanek
 5. Lin
 6. Lower-Hoppe
 7. Ettekal & Agans

در همین راستا، هولت^۱ و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند که فعالیت بدنی و رقابت سالم، نقش مؤثری در توسعه جوانان دارد. نیاز به توسعه استعدادها و هویت‌یابی چندگانه افراد، به‌عنوان اولین گام مهم در انتقال مهارت‌های زندگی به سایر حوزه‌ها شناخته شده است. برنر^۲ و همکاران (۲۰۲۳) پس از انجام تحقیقی درباره ارتباط ورزش و ارتقای مهارت‌ها، تأکید کردند که ورزش چارچوبی مناسب برای یادگیری بسیاری از مهارت‌های زندگی فراهم می‌کند. آن‌ها معتقد بودند که برنامه‌های ورزشی باید توسعه‌دهنده، متناسب با محیط و با در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی باشند. برنامه‌های توسعه مهارت‌های زندگی باید توانایی مقابله با نیازهای آینده را داشته باشند؛ به گونه‌ای که ارتقادهنده، حمایتی و راهنمامحور باشند.

جونز^۳ و همکاران (۲۰۲۰) بیان کردند که آموزش‌های مربی با استفاده از برنامه‌های آموزشی، ابزاری مؤثر در توسعه تحرک اجتماعی هستند. واکر و لارسون نیز پیشنهاد کردند که رویکردهای مبتنی بر زنان می‌توانند مفید باشند؛ زیرا به آن‌ها اجازه می‌دهند تا عامل توسعه خود باشند و توانایی‌هایشان را کشف کنند. در این زمینه می‌توان استدلال کرد که مهارت‌های زندگی به صورت سیستماتیک آموزش داده نمی‌شود، بلکه زنان این مهارت‌ها را از طریق فرایند آزمون و خطا و یادگیری در محیط کسب می‌کنند (غلامی و زارع، ۲۰۲۵). این فرایند پر از فراز و نشیب، شکست و موفقیت است که زنان را در مسیر رشد و توسعه قرار می‌دهد. بزرگ‌سالان می‌توانند با ایجاد تجربیات ورزشی، نقش مهمی در توسعه مهارت‌ها و توانایی‌های زنان ایفا کنند. در قالب فعالیت‌های ورزشی و با نظارت افراد باتجربه، زنان فرصت‌هایی برای کسب تجربه، تفکر و شناسایی بهتر قابلیت‌های خود خواهند داشت.

با توجه به نتایج تحقیق مبنی بر اهمیت مؤلفه‌های توسعه در بررسی عوامل مؤثر بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، با تأکید بر ظرفیت‌های ورزش، پیشنهاد می‌شود که غربالگری افراد فعال و غیرفعال جامعه در حوزه فعالیت‌های ورزشی انجام شود و با تمرکز بر افراد غیرفعال، به ارتقای سبک زندگی آن‌ها پرداخته شود. همچنین به‌منظور توسعه ورزش زنان در سطح گسترده، پیشنهاد می‌شود که گروه‌ها و افراد مختلف از هر نژاد و طبقه‌ای درگیر فعالیت‌های ورزش همگانی شوند تا ضمن پوشش سراسری ورزش، زمینه گسترش ورزش در میان زنان فراهم شود (زارع و همکاران، ۲۰۲۵). با توجه به نتایج پژوهش درباره مؤلفه‌های توسعه تحرک اجتماعی زنان ورزشکار، پیشنهاد می‌شود که سطوح شناختی، عاطفی و روانی-حرکتی ورزش مدنظر قرار گیرد و سطح دسترسی به این اهداف ارزیابی شود تا ضمن دستیابی به درک کلی از وضعیت واقعی ورزش، امکان افزایش دسترسی به اهداف مرتبط با سبک زندگی فراهم شود. همچنین به‌روزرسانی آموزش‌های ورزشی با تمرکز بر نیازهای نسل جوان، از طریق ارتقای کیفیت فعالیت‌های ورزشی می‌تواند زمینه افزایش سطح دسترسی به اهداف مرتبط با این نسل را فراهم کند؛ بر همین اساس، بازنگری در سیاست‌گذاری‌ها و طراحی آن‌ها با توجه به شرایط عینی جامعه، ضروری است. باید از اجرای راهبردهای متناقض و بازتولیدکننده نابرابری و تبعیض جنسیتی در تحرک اجتماعی پیشگیری شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که بانوان در جایگاه‌ها و موقعیت‌های فعلی با نگرش به شایسته‌سالاری و تخصص‌گرایی انتخاب شوند تا با عملکرد موفق خود اعتماد جامعه را جلب کنند.

این تحقیق با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود که باید در تعمیم‌دهی نتایج مدنظر قرار گیرد. یکی از محدودیت‌های پژوهش، این بود که صرفاً دیدگاه مشارکت‌کنندگان در تحقیق یعنی صاحب‌نظران حوزه مدیریت ورزش و جامعه‌شناسی را پوشش داده است؛ بنابراین نظرات آن‌ها تعمیم‌یافتنی به تمامی ذی‌نفعان ورزش بانوان نیست. پیشنهاد می‌شود در راستای توسعه فرهنگ برابری جنسیتی، اصلاح فرهنگی و افزایش سطح آگاهی و دانش مردم درباره نقش مثبت زنان در جامعه مدنظر قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود که با بهره‌گیری از توان نویسندگان حوزه اجتماعی، حضور داشتن و نداشتن بانوان

-
1. Holt
 2. Bruner
 3. Jones

در مدیریت ورزش تبیین و آسیب‌شناسی شود تا با ایجاد شناخت و فرهنگ‌سازی، راهکارهای مناسب برای توسعه فرهنگی درباره این موضوع ارائه گردد. پیشنهاد می‌شود که با بهره‌گیری از نقش قلم در توسعه فرهنگی، علل، راهکارها، شناخت و فرهنگ‌سازی درباره حضور داشتن و نداشتن بانوان در مدیریت ورزش بررسی و آسیب‌شناسی شود. برای تحقق این هدف، استفاده از ظرفیت نویسندگان حوزه اجتماعی می‌تواند نقش مؤثری در تبیین این موضوع و ارائه تحلیل‌های جامع ایفا کند.

پیام مقاله

این پژوهش نشان می‌دهد که عدالت جنسیتی بیشترین تأثیر را بر بهبود تحرک اجتماعی زنان ورزشکار دارد و ظرفیت‌های ورزش می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای تقویت مشارکت و توانمندسازی اجتماعی زنان به کار رود.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش براساس اصول اخلاقی پژوهش‌های انسانی انجام شد و تمامی مراحل آن با رعایت موازین اخلاقی و حریم خصوصی شرکت‌کنندگان همراه بود. تمامی شرکت‌کنندگان پیش از همکاری، رضایت آگاهانه خود را ارائه دادند و اطلاعات جمع‌آوری شده صرفاً برای اهداف پژوهش استفاده شد.

مشارکت نویسندگان

ایده‌پردازی: آرش زارعی و شیرین زردشتیان
جمع‌آوری داده‌ها: همایون عباسی و حسین عیدی
تحلیل داده‌ها: لقمان امامقلی و آرش زارعی
نوشتن مقاله: شیرین زردشتیان و همایون عباسی
بازبینی و ویرایش: حسین عیدی و لقمان امامقلی
مرور ادبیات: شیرین زردشتیان و همایون عباسی
مدیر پروژه: آرش زارعی
هرگونه مشارکت دیگر: تمامی نویسندگان در تصویب نهایی نسخه مقاله مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از تمامی افراد و گروه‌هایی که در انجام پژوهش همکاری داشته‌اند صمیمانه قدردانی می‌شود.

منابع

1. Almeida, L., Dias, T., Corte-Real, N., Menezes, I., & Fonseca, A. (2023). Positive youth development through sport and physical education: A systematic review of empirical research conducted with grade 5 to 12 children and youth. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 30(3), 282-308. <https://doi.org/10.3390/su16051862>
2. Asheghi, B., Beyg Mohamadi, T., & Hematinezhad, M. (2023). Identifying the mindset of experts regarding the development factors of women's public sport culture. *Reserach Women Sport*, 1(1), 35-54. <https://doi.org/10.22089/rws.2024.16542.1014> [In Persian].
3. Benkorti, A. (2024). Strategies for social mobility through sports and/or school in working-class Moroccan families. *Sport Educationa and Socirty*, 30(2), 194-207. <https://doi.org/10.1080/13573322.2023.2298809>

4. Bagheri, M., Boudaghi, A., & Karami, F. (2022). Modelling drivers affecting intergenerational social mobility of women in Dehloran City. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 20(3), 7-56. <https://doi.org/10.22051/jwsps.2022.37311.2481> [In Persian].
5. Bruner, M. W., McLaren, C. D., Sutcliffe, J. T., Gardner, L. A., Lubans, D. R., Smith, J. J., & Vella, S. A. (2023). The effect of sport-based interventions on positive youth development: A systematic review and meta-analysis. *International Review of Sports and Exercise Psychology*, 16(1), 368-395. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2021.1875496>
6. Breen, R., & Müller, W. (Eds.). (2020). Education and intergenerational social mobility in Europe and the United States. Stanford University Press. <https://doi.org/10.1177/10434631221093791>
7. Cherappurath, N., Shamshadali, P., Elayaraja, M., & KI, D. A. K. (2024). Mapping the field: A bibliometric analysis of women's football research trends and future directions. *Apunts Sports Medicine*, 59(223), 100448. <https://doi.org/10.1016/j.apunsm.2024.100448>
8. Ettekal, A. V., & Agans, J. P. (2020). Positive youth development through leisure: Confronting the COVID-19 pandemic. *Journal of Youth Development*, 15(2), 1-20. <https://doi.org/10.18666/JOREL-2022-V14-I1-11167>
9. Fenton, A., Keegan, B. J., & Parry, K. D. (2023). Understanding sporting social media brand communities, place and social capital: A netnography of football fans. *Communication & Sport*, 11(2), 313-333. <https://doi.org/10.1177/2167479520986149>
10. Gholami, A. N. & Zare, A. (2025). The role of sport in strengthening women's social inclusion. *Research on Women's Sports*, 2(6), 107-128. <https://doi.org/10.22089/rws.2025.4684> [In Persian].
11. Gemar, A. (2020). Sport as culture: Social class, styles of cultural consumption and sports participation in Canada. *International Review of the Sociology of Sport*, 55(2), 186-208. <https://doi.org/10.1177/101269021879385>
12. Holt, N. L., Deal, C. J., & Pankow, K. (2020). Positive youth development through sport. In G. Tenenbaum & R. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (3rd ed., pp. 429-446). Wiley. <https://doi.org/10.1080/0961452032000125857>
13. Heckman, J., & Landersø, R. (2022). Lessons for Americans from Denmark about inequality and social mobility. *Labour Economics*, 77, 101999. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2021.101999>
14. Jones, G. J., Edwards, M. B., Bocarro, J. N., Svensson, P. G., & Misener, K. (2020). A community capacity building approach to sport-based youth development. *Sport Management Review*, 23(4), 563-575. <https://doi.org/10.1177/0739986304264268>
15. Krishna, A., & Haglund, E. (2008). Why do some countries win more Olympic medals? Lessons for social mobility and poverty reduction. *Economic and Political Weekly*, 43(28), 143-151. <https://doi.org/10.5195/jyd.2021.1084>
16. Karimi, J., Abbasi, H., & Eydi, H. (2024). Sociological explanation of social development model based on sports development. *Journal of Sport Management and Development*, 13(2), 194-211. <https://doi.org/10.22124/jsmd.2021.19452.2551> [In Persian].
17. Kelley, J. (2022). A theory of social mobility, with data on status attainment in a peasant society. Canberra: Australian National University. <https://doi.org/10.1207/S1532480XADS07026>
18. Kochanek, J., & Erickson, K. (2020). Interrogating positive youth development through sport using critical race theory. *Quest*, 72(2), 224-240. <https://doi.org/10.1080/00336297.2019.1641728>
19. Lower-Hoppe, L. M., Anderson-Butcher, D., Newman, T. J., & Logan, J. (2021). The influence of peers on life skill development and transfer in a sport-based positive youth development program. *Journal of Sport Development*, 9(2), 69-85.
20. Ladwig, G., Tanck, J. A., Quittkat, H. L., & Vocks, S. (2024). Risks and benefits of social media trends: The influence of "fitspiration", "body positivity", and text-based "body neutrality" on body dissatisfaction and affect in women with and without eating disorders. *Body Image*, 50, 101749. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2024.101749>
21. Li, Y. (2023). Intergenerational social mobility in China. In *Social inequality in china* (pp. 19-48). <https://doi.org/10.7748/nr2005.04.12.4.4.c5954>
22. McGovern, M. M., Lowenstein, N. A., & Matzkin, E. G. (2023). Sports medicine considerations when caring for the transgender athlete. *Arthroscopy, Sports Medicine, and Rehabilitation*, 5(4), 100736. <https://doi.org/10.1016/j.asmr.2023.04.019>

23. Mare, R. D., & Song, X. (2023). Social mobility in multiple generations. *Research in Social Stratification and Mobility*, 88, 100806. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2023.100806>
24. Mutz, M., & Müller, J. (2021). Social stratification of leisure time sport and exercise activities: Comparison of ten popular sports activities. *Leisure Studies*, 40(5), 597-611. <https://doi.org/10.1080/02614367.2021.1916834>
25. Mohammad Hassan, F. (2024). Determining the Efficiency Rate and Ranking of Women's Sports Clubs in 22 Districts of Tehran using Data Envelopment Analysis (DEA). *Research on Women's Sports*, 1(2), 161-178. <https://doi.org/10.22089/rws.2024.16445.1010> [In Persian].
26. Manuchehri, M., Naderian, M., Marvi, M., & Mostahfezian, M. (2024). Identifying social factors affecting the entry of women in the sports management structure of Iran. *Research's on Women Sport*, 1(2), 215-234. <https://doi.org/10.22089/rws.2024.16747.1019> [In Persian].
27. Moses, M. M., & Ruseski, J. E. (2021). Using behavioral economics to improve health through sports participation and physical activity. In *Behavioural sports economics* (pp. 302-327). London: Routledge. <https://doi.org/10.1002/ys.224>
28. Pott, A., Crul, M., & Schneider, J. (2022). Producing pathways to success: New perspectives on social mobility. In *New social mobility: Second generation pioneers in Europe* (pp. 1-20). Cham: Springer International Publishing. <https://doi.org/978-3-021-05566-9/10/100/10071>
29. Richardson, K., & Fletcher, T. (2020). Community sport development events, social capital and social mobility: A case study of Premier League Kicks and young black and minoritized ethnic males in England. *Soccer and Society*, 21(1), 79-95. <https://doi.org/10.1080/14660970.2018.1506334>
30. Spaaij, R. (2009). Sport as a vehicle for social mobility and regulation of disadvantaged urban youth: Lessons from Rotterdam. *International Review for the Sociology of Sport*, 44(2-3), 247-264. <https://doi.org/10.1177/1012690209338415>
31. Spaaij, R. (2013). Changing people's lives for the better? Social mobility through sport-based intervention programmes: Opportunities and constraints. *European Journal for Sport and Society*, 10(1), 53-73. <https://doi.org/10.1080/16138171.2013.11687910>
32. Touhidi, S., Moharramzadeh, M., Imanzadeh, M., & Esgandari Dastagari, S. (2022). Investigating mediating role of social vitality in effect of social marketing on development of women's public sports in Ardabil Province. *Human Resource Management Sport*, 9(2), 397-411. <https://doi.org/10.22044/SHM.2022.11396.2409> [In Persian].
33. Taghavi Sangdehi, F., Hosseininia, S. R., & Dehghanpouri, H. (2024). The effect of perceived crowding on women's participation in sports activities with the mediating role of perceived risk. *Research's on Women Sport*, 1(3), 235-254. <https://doi.org/10.22089/rws.2024.16739.1018> [In Persian].
34. Wijaya, M. S., Hidayat, Y., & Sutresna, N. (2023). Integration of life skills through hockey in the framework of positive youth development. *JUARA: Journal of Olahraga*, 8(1), 639-647. <https://doi.org/10.33222/juara.v8i1.2948>
35. Zare, A., Soltanhoseini, M., & Zarei, A. (2025). Identifying indicators of media coverage of women's sports: Policies and social orientations. *Research on Women's Sports*, 2(5), 23-42. <https://doi.org/10.22089/rws.2025.17758.1055> [In Persian].